

6 Οκτωβρίου 2015

“Οι αρετές” (από το βιβλίο «Αμαρτωλών Σωτηρία»)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Με πολλή σοφία και γνώση ο προφήτης Δαβίδ ορίζει το διπλό περιεχόμενο της ενάρετης πολιτείας, όταν συμβουλεύει: “Φύγε μακριά από το κακό και κάνε το αγαθό” (Ψαλμ. 33:15). Για την αποφυγή του κακού γράψαμε αρκετά στο πρώτο μέρος. Στο δεύτερο θα γράψουμε για την τέλεση του αγαθού, την άσκηση των αρετών, καθώς και για την τελική Κρίση, τον παράδεισο και την κόλαση.

Θα ξεκινήσουμε, κάνοντας μια στοιχειώδη ιεράρχηση των αρετών, για να ξέρεις ποιες είναι οι ανώτερες και σπουδαιότερες.

Όλες οι αρετές χωρίζονται σε δύο τάξεις: Στις πνευματικές και αόρατες, εκείνες δηλαδή που βιώνονται και καλλιεργούνται από τον άνθρωπο εσωτερικά, και στις εξωτερικές και ορατές, εκείνες που εκδηλώνονται και φαίνονται. Στην πρώτη τάξη ανήκουν οι τρεις θεολογικές αρετές -πίστη, ελπίδα και αγάπη, με κορυφαία την τελευταία, που είναι η βασίλισσα των αρετών -καθώς και άλλες όμοιες μ’αυτές, όπως είναι η ταπείνωση, η υπομονή, η ευλάβεια, η διάκριση, η καταφρόνηση του

κόσμου, η απάρνηση του ιδίου θελήματος κ.λ.π. Στη δεύτερη τάξη ανήκουν η νηστεία, η αγρυπνία, η ελεημοσύνη, η προσευχή, η αναχώρηση (του μοναχού) κ.λ.π. Κι αυτές, βέβαια, πρέπει να τις ασκούμε με αγαθή προαίρεση και θεάρεστη ψυχική διάθεση, η επιτέλεσή τους όμως γίνεται με πράξεις κι εκδηλώσεις εξωτερικές, γι' αυτό και είναι πολύ ευκολότερα αντιληπτές απ' ό,τι οι πρώτες.

Όλες οι αρετές είναι ψυχωφελείς και αναγκαίες για τη σωτηρία μας, περισσότερο όμως οι πνευματικές, γιατί, όπως είπε ο Κύριος στη Σαμαρείτιδα, “ο Θεός είναι πνεύμα, κι εκείνοι που τον λατρεύουν, πρέπει να τον λατρεύουν πνευματικά κι αληθινά” (Ιω. 4:24). Ο απόστολος Παύλος, επίσης, γράφει στον άγιο Τιμόθεο: “Να γυμνάζεσαι στην ευσέβεια. Γαίτι η εκγύμναση του σώματος λίγο ωφελεί, η ευσέβεια, όμως, είναι ωφέλιμη για όλα” (Α΄ Τιμ. 4:7-8).

Αν όμως αξιολογούμε σαν ανώτερες τις εσωτερικές αρετές, δεν καταφρονούμε καθόλου και τις εξωτερικές, γιατί απ' αυτές οδηγούμαστε στις πρώτες και μ' αυτές τις αποκτάμε και τις συντηρούμε. Για παράδειγμα, η αναχώρηση λυτρώνει από πειρασμικά θεάματα, ακούσματα και συντυχίες κοσμικών ανθρώπων. Η νηστεία αδυνατίζει το σώμα, καταστέλλει τη ροπή του προς την αμαρτία, υψώνει το πνεύμα και βοηθάει έτσι στην προσευχή και στην πνευματική μελέτη. Και όλα αυτά, με τη σειρά τους, συντελούν στην απόκτηση υπομονής, ταπεινοφροσύνης, ευλάβειας κ.λ.π. Θα μπορούσαμε δηλαδή να πούμε, ότι οι εσωτερικές αρετές αποτελούν τους ποθούμενους στόχους, ενώ οι εξωτερικές τα μέσα για την πραγματοποίησή τους, οι δεύτερες πραγματώνουν τη θεραπεία, ενώ οι πρώτες τη σωτηρία. Έτσι, όλες τις αρετές τις χρειαζόμαστε για να φτάσουμε στον προορισμό μας, την αιώνια ένωση με το Θεό.

Με τη συνοπτική αυτή ανάλυση, γίνεται φανερή τόσο η παλαιότερη πλάνη των Φαρισαίων όσο και η νεότερη των Λουθηροκαλβινιστών.

Οι Φαρισαίοι, σαν κενόδοξοι και σαρκικοί, δεν έδιναν καμιά σημασία στις εσωτερικές αρετές, κάνοντας μόνο εξωτερικά καλά έργα, και μάλιστα επιδεικτικά, για να φαίνονται ενάρετοι στους ανθρώπους. Γι' αυτό ο Κύριος τους ξεσκέπασε, τους καταδίκασε και τους ταλάνισε σκληρά:

“Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί δίνετε στο ναό το ένα δέκατο από το δυόσμο και το άνηθο και το κύμινο, και δεν τηρείτε τις σπουδαιότερες εντολές του νόμου, τη δικαιοσύνη και την ευσπλαχνία και την πιστότητα. Αυτά έπρεπε να κάνετε, χωρίς να παραμελήσετε εκείνα. Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί μοιάζετε με τάφους ασβεστωμένους, που εξωτερικά φαίνονται ωραίοι, εσωτερικά όμως είναι γεμάτοι κόκαλα νεκρών και κάθε λογής ακαθαρσία. Έτσι κι εσείς, εξωτερικά φαίνεστε ευσεβείς στους

ανθρώπους, κι εσωτερικά είστε γεμάτοι υποκρισία και ανομία” (Ματθ. 23:23, 27-28).

Τη φαρισαϊκή “δικαιοσύνη” ελέγχει και στην Παλαιά Διαθήκη ο Θεός, όταν λέει με το στόμα του προφήτη Ησαΐα: “Ο λαός αυτός με πλησιάζει με το στόμα του και με τιμάει με τα χείλη του, η καρδιά του όμως βρίσκεται πολύ μακριά από μένα” (Ης. 29:13). Και αλλού: “Τι να τις κάνω τις πολλές θυσίες σας; Το θυμίαμά σας μου φαίνεται σιχαμερό. Δεν ανέχομαι τις γιορτές της πρωτομηνιάς και τα σάββατα και τη μεγάλη ημέρα του εξιλασμού. Όταν υψώνετε τα χέρια σας σε προσευχή, θα αποστρέψω τα μάτια μου από σας” (Ησ. 1:11, 13, 15).

Γιατί ο Θεός αποστρέφεται εκείνα που πρόσταξε ο ίδιος να τελούνται απαρασάλευτα; Γιατί δεν δέχεται πράξεις ευσέβειας, με τις οποίες απονέμεται τιμή και προσκύνηση στο άγιο όνομά Του και στη θεία μεγαλοσύνη Του; Καταδικάζει, λοιπόν, ο Κύριος αυτές τις πράξεις;... Όχι, δεν τις καταδικάζει. Τις δέχεται κι αυτές, και μάλιστα ευάρεστα, όταν όμως συνοδεύονται και από τις εσωτερικές αρετές, όπως φανερώνει στη συνέχεια του λόγου του ο προφήτης Ησαΐας: “Λουσθείτε με τη μετάνοια και γίνετε καθαροί. Αφαιρέστε τ’αμαρτωλά πάθη από τις ψυχές σας, για να μη φαίνονται ακάθαρτες στα μάτια μου. Σταματήστε πια τις ανομίες σας. Μάθετε να κάνετε το καλό. Ζητήστε μ’όλη σας την καρδιά το δίκαιο” (Ησ. 1:16-17).

Έτσι αιτιολογείται και η αποδοκιμασία του Φαρισαίου εκείνου, που με τόση αφροσύνη έλεγε στην προσευχή του: “Θεέ μου, σ’ευχαριστώ που δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους άρπαγας, άδικος, μοιχός ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα και δίνω στο ναό το δέκατο απ’όλα τα εισοδήματά μου” (Λουκ. 18 :11-12). Βλέπεις εδώ τρία μεγάλα κακά; Την έπαρση -“δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους”, -, την περιφρόνηση του πλησίον - “ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη” - και την αυτοδικαίωση, την αυτάρκεια, την ψευδαίσθηση δηλαδή πώς είναι δίκαιος, πράγμα για το οποίο ευχαριστεί το Θεό, αντί να ζητάει το έλεος Του.

Ο κίνδυνος του φαρισαϊσμού είναι μεγάλος για όλους μας. Καλύτερα να είσαι αμαρτωλός και να ομολογείς ταπεινά την κακία σου, παρά ενάρετος τάχα και υπερήφανος. Γιατί ο αμαρτωλός, με την παραδοχή της πνευματικής του αρρώστιας, βάζει αρχή διορθώσεως, θεραπείας και σωτηρίας. Όποιος όμως δεν γνωρίζει ούτε παραδέχεται πώς είναι άρρωστος, πώς θα γιατρευτεί; Γι’αυτό ο Κύριος είπε κάποτε στους Φαρισαίους, ότι οι τελώνες και οι πόρνες θα μπουν πριν απ’αυτούς στη βασιλεία Του (Ματθ. 21:31).

Οι Προτεστάντες πάλι, Λουθηρανοί και Καλβινιστές και άλλοι, διαπιστώνοντας τη

φαρισαϊκή πλάνη και θέλοντας να την αποφύγουν, κατάντησαν στο άλλο άκρο και σε πλάνη χειρότερη, γιατί καταφρόνησαν ολότελα τις εξωτερικές αρετές. Ο Κύριος όμως το είπε καθαρά, όπως είδαμε πιο πάνω, σ'ένα αγιογραφικό απόσπασμα: “Αυτά έπρεπε να κάνετε, χωρίς να παραμελήσετε κι εκείνα” (Ματθ. 23:23).

Η γνήσια χριστιανική διδασκαλία, που διαφυλάσσεται από την Ορθόδοξη Εκκλησία, απορρίπτει και τα δύο άκρα, ακολουθώντας τη βασιλική και σωτήρια οδό της αληθινής εν Χριστώ δικαιοσύνης, εκείνης δηλαδή πού αποδίδει έμπρακτα την πρέπουσα αξία και αναγνωρίζει τον καθοριστικό για τη σωτηρία ρόλο τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές αρετές.

Όλες οι ενέργειές μας, εσωτερικές και εξωτερικές, στρέφονται γύρω από τρεις άξονες, σχετίζονται με τρία πρόσωπα:

το Θεό, τον πλησίον και τον εαυτό μας.

Η σχέση μας με τα τρία αυτά πρόσωπα καθορίζει την ποιότητα της πνευματικής μας ζωής. Και μια σωστή σχέση προϋποθέτει την πρέπουσα καρδιακή τοποθέτηση. Με απλά λόγια, λοιπόν, για να το καταλάβεις καλύτερα, σου λέω μεταφορικά, πώς απέναντι στο Θεό πρέπει να έχεις καρδιά τέκνου,

απέναντι στον πλησίον καρδιά μάνας και

απέναντι στον εαυτό σου καρδιά δικαστή.

από το βιβλίο “ΑΜΑΡΤΩΛΩΝ ΣΩΤΗΡΙΑ” του μοναχού Αγαπίου Λάνδου του Κρητός
amartolon-sotiria.blogspot.ca